

adres

Secretariaat
Grintweg 273
6704 AP Wageningen

contact

tel 0317 422422
fax 0317 424180

e-mail en internet

secretariaat@bijenhouders.nl
www.bijenhouders.nl

aan

Aan de leden van de vaste
Kamercommissie voor Landbouw

Betreft:
Bijensterfte

Wageningen,
24 maart 2011

Ons kenmerk:
025/JD/2.2

Geachte Kamercommissie,

De TV-uitzending van Zembla d.d. 12 maart 2011 "Moord op de honingbij" heeft het probleem van de abnormale bijensterfte weer eens indringend onder de aandacht gebracht.

In deze uitzending werd met name het accent gelegd op het gebruik van het gewasbeschermingsmiddel imidacloprid en de milieueffecten van het normoverschrijdend voorkomen van dit middel in oppervlaktewater.

In de uitzending kwam daardoor slechts een deel van de problematiek van de abnormale bijensterfte aan de orde. De NBV betreurt dit.

In het United Nations Environment Programma (UNEP) rapport 'Global honey bee colony disorders and other threats to insect pollinators' vinden we echter een vollediger samenvatting van het wereldwijde onderzoek naar abnormale bijensterfte. In het rapport uit de Verenigde Naties hun zorg voor de effecten van de abnormale sterfte van de honingbij voor de wereldvoedselproductie.

Als belangrijkste oorzaak van die sterfte noemt het rapport de varroamijt.

Letterlijk staat er "The external parasitic mite, *Varroa destructor*, is the most serious threat to apiculture globally". De varroamijt is dus, volgens de Verenigde Naties, de grootste bedreiging voor de bijenteelt over de gehele wereld. De Nederlandse Bijenhoudersvereniging (6000 leden, 95% van de imkers in Nederland) onderschrijft dit.

Het rapport noemt verder nog 29 andere biologische ziekteverwekkers waarvan echter de varroamijt de grootste schade veroorzaakt. Citaat: "Introduced parasites have contributed to a reduction in managed honey bee populations, *Varroa destructor* causing the most damage."

Daarna of daarnaast is het gebrek aan gevarieerd voedsel, met name stuifmeel, een belangrijke oorzaak van de abnormale bijensterfte. Ook dat thema wordt in het rapport

uitgewerkt. Er wordt dieper ingegaan op de verslechtering van de habitat van de bijen zoals die ook in Nederland valt te constateren.

De conclusie luidt dan ook dat kwalitatief goed voedsel essentieel is voor de succesvolle ontwikkeling van larven en voor het gezond doorkomen van de winter van een bijenvolk. In hoofdstuk 3 van het rapport worden ook enkele alinea's gewijd aan de factoren die op dit moment naar aanleiding van de Zembla-uitzending veel aandacht krijgen. Behandeld wordt het spuiten van chemische middelen, waaronder de systemische insecticiden.

Het middel imidacloprid wordt naast een aantal andere middelen met name genoemd. Aangehaald wordt dat in het laboratorium de schadelijke werking van de middelen op honingbijen is aangetoond. Deze toxiciteit is ook aangetoond voor verschillende andere dieren zoals bijvoorbeeld honden, katten, konijnen en aardwormen. Echter, zo besluit men, de resultaten verkregen in laboratoriumomstandigheden zijn moeilijk te vergelijken met die in het veld. In het rapport wordt verder nog een complex van mogelijke factoren genoemd.

Ook de VN erkennen dat de wereldwijde abnormale bijensterfte een complex probleem is dat verdere studie en maatregelen behoeft.

Op basis van de huidige gegevens moeten we dus concluderen dat de *Varroa destructor* en virussen de grootste bedreiging zijn voor bijen in het algemeen en de honingbij in het bijzonder.

Bestrijden volgens de beproefde en geadviseerde methode is dus de verantwoordelijkheid van imkers. Dat vraagt veel voorlichting en deskundigheidsbevordering van imkers. Dit is de taak van de NBV die daarvoor echter over te beperkte middelen beschikt.

In het deltaplan "Duurzame en vitale bijenhouderij in Nederland" beschrijft de NBV haar plannen voor met name de voorlichtingsfunctie. Voorlichting aan imkers maar ook aan gemeenten en andere grondbezitters en beheerders over een bijenvriendelijke inrichting van het openbaar groen. Daarnaast voorlichting aan de agrarische sector m.b.t. duurzame en milieuvriendelijke land- en tuinbouw vanuit de optiek van de bestuivende insecten.

Eerder heeft de NBV een gesprek met staatssecretaris Henk Bleker aangevraagd met de bedoeling hem te wijzen op de door zijn voorganger, mevrouw Gerda Verburg, geïnitieerde rapporten n.l.:

- "Visie Bijenhouderij en Insectenbestuiving" van PRI-Wageningen
- Het Alterra-rapport "De betekenis van het openbaargroen voor Bijen".

En de aanbevelingen die in beide rapporten vermeld staan. Ook ons Deltaplan "Duurzame en vitale bijenhouderij in Nederland" willen we met hem bespreken omdat de daarin genoemde voorlichtingsfunctie van het praktijk- en kenniscentrum cruciaal is in de activiteiten ter bestrijding van de abnormale bijensterfte. Dit gesprek heeft nog niet plaatsgevonden.

Op dit moment wordt de varroamijt als de belangrijkste veroorzaker van bijensterfte wereldwijd gezien.

Daarnaast bestaan over de effecten van gewasbeschermingsmiddelen, met name de neonicotinen, nog veel vragen. Met name de langetermijn effecten van het gebruik van deze middelen dienen verder te worden onderzocht.

Het is van het grootste belang dat deze langetermijn effecten in het traject van verlenging van toelating in 2013 worden meegenomen. Maar beter is om dit onderzoek nu al te doen plaatsvinden.

Langs deze weg vragen we u om uw invloed aan te wenden

- dat we op korte termijn een gesprek hebben met staatssecretaris Bleker om te spreken over een overheidsbijdrage aan de voorlichting naar imkers en groenbeheerders;
- het bevorderen van onderzoek naar de langetermijn effecten van het gebruik van neonicotinen;
- onderzoek op te starten naar de subletale effecten van de neonicotinen op de ontwikkeling van de bijen.

De NBV is bereid in een persoonlijk gesprek een en ander toe te lichten.

In de bijlage treft u verdere achtergrondinformatie aan.

Met vriendelijke groet,

Jan Dommerholt,
Voorzitter NBV.